

Voorstel aan de gemeenteraad

Beleidsnota gezondheid ‘Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024-2027’

Beleidsveld	Volksgezondheid
Organisatieonderdeel	Volksgezondheid
Opsteller	Tinja Verkleij
Kenmerk	12074798
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Ja
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De Beleidsnota gezondheid ‘Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024-2027’ vast te stellen met daarin de volgende ambitie, leidende principes en thema's:
 - a. Ambitie: In 2040 zijn de gezondheidsverschillen in Utrecht tussen de laagste en hoogste sociaaleconomische groepen met 30% afgenomen;
 - b. Leidende principes:
 - I. Ongelijk investeren voor gelijke kansen
 - II. We zetten in op grondoorzaken
 - III. De mens staat centraal
 - IV. Iedereen levert een bijdrage
 - V. Voorkomen is beter dan genezen;
 - c. Thema's:
 - I. Bestaanszekerheid
 - II. Sociale kracht
 - III. Gezonde leefomgeving
 - IV. Mentale gezondheid
 - V. Gezonde leefgewoonten
 - VI. Koersen op gezondheid.
2. De nota ‘Gezondheid voor iedereen, volksgezondheidsbeleid 2019-2023’ in te trekken en in de Omgevingsvisie Utrecht te vervangen voor de beleidsnota ‘Samen gezondheidsverschillen verkleinen – gezondheidsbeleid 2024-2027’ en het overzicht ‘Lijst met beleidsdocumenten van de Omgevingsvisie Utrecht’ en de internetpagina <https://omgevingsvisie.utrecht.nl/> hierop aan te passen.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Samenvatting

De beleidsnota gezondheid 'Samen gezondheidsverschillen verkleinen' (2024-2027) is gericht op het verkleinen van gezondheidsverschillen met 30% in 2040. Het betreft integraal beleid met keuzes die gebaseerd zijn op kennis uit de wetenschap en praktijk. Het beleid geeft daarbij ook invulling aan het initiatiefvoorstel 'Ongelijk Investeren in Gelijke Kansen'. In het beleid wordt een onderscheid gemaakt tussen waar we als gemeente zelf invloed op hebben en waar op landelijk niveau verandering nodig is.

Context

Aanleiding

De beleidsperiode van de huidige beleidsnota 'Gezondheid voor iedereen 2019-2023' is afgelopen. Daarom is een nieuwe beleidsnota opgesteld. Met deze nieuwe beleidsnota gezondheid 'Samen gezondheidsverschillen verkleinen' (2024-2027) geeft de gemeente invulling aan het coalitieakkoord 2022-2026. De besluiten die volgen uit de financiële vraagstukken waar als gemeente voor staan, kunnen effect hebben op een deel van de activiteiten die in het kader van deze nota worden uitgevoerd. De ambitie en de gestelde doelen blijven dan echter staan.

Juridische context

De raad is bevoegd om kaderstellend beleid vast te stellen. De Wet publieke gezondheid artikel 13.2 eist dat gemeenten eenmaal in de vier jaar lokaal gezondheidsbeleid vast te stellen. Met deze nota voldoet de gemeente aan deze wettelijke eis. Daarnaast wordt de nieuwe beleidsnota onderdeel van de Omgevingsvisie Utrecht. De nieuwe nota volksgezondheid vervangt de nota 'Gezondheid voor iedereen 2019 – 2023'.

Beslistermijn

Er is geen specifieke beslistermijn voorzien.

Beoogd effect

De ambitie van de nota is dat in 2040 de gezondheidsverschillen in Utrecht tussen de laagste en hoogste sociaaleconomische groepen met 30% zijn afgenomen. Met behulp van de leidende principes en met de inzet op de thema's beoogt de gemeente in 2027 de in de nota gestelde doelen te behalen.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

In de nieuwe nota wordt de verbinding gelegd met diverse bestaande beleidsdocumenten. Daarnaast wordt gerefereerd aan een aantal raadsbrieven en moties in de afgelopen jaren. De belangrijkste hierbij zijn

- [Raadsbrief motie en toezegging gezondheidsverschillen](#)
- [Raadsbrief Afdoening motie Preventie in subsidies](#)

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De Beleidsnota gezondheid 'Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024-2027' vast te stellen met daarin de volgende ambitie, leidende principes en thema's: a. Ambitie: In 2040 zijn de gezondheidsverschillen in Utrecht tussen de laagste en hoogste sociaaleconomische groepen met 30% afgenomen; b. Leidende principes: I. Ongelijk investeren voor gelijke kansen II. We zetten in op grondoorzaken III. De mens staat centraal IV. Iedereen levert een bijdrage V. Voorkomen is beter dan genezen c. Thema's: I. Bestaanszekerheid II. Sociale kracht

	III. Gezonde leefomgeving IV. Mentale gezondheid V. Gezonde leefgewoonten VI. Koersen op gezondheid
Argumenten	
1.1	<u>De gestelde ambitie voor 2040 is een bestaande gemeentelijke ambitie en sluit aan bij die van landelijke en regionale partners.</u> In de raadsbrief motie en toezegging gezondheidsverschillen (april 2020) is naar aanleiding van een verzoek van de gemeenteraad de ambitie voor de lange termijn gesteld. Het Nederlandse topsectorenbeleid heeft een vergelijkbare ambitie en we zien het terug bij de Health Hub Utrecht en de Kennisagenda Preventie. Het sluit bovendien aan bij de nationale ambities van het gezond en actief leven akkoord (GALA) en het integraal zorgakkoord (IZA). 30% kleinere gezondheidsverschillen betekent in jaren uitgedrukt dat het verschil tussen de groep met de laagste sociaal economische status en de groep met de hoogste sociaal economische status is teruggebracht van 15 jaar naar circa 10 jaar in goed ervaren gezondheid. De gemeente streeft hierbij naar een 'gunstige afname' van verschillen. Dat wil zeggen dat we het verkleinen van de verschillen willen bereiken doordat de groep met de laagste sociaaleconomische status in ervaren gezondheid er (meer) op vooruit gaat. Alle gekozen thema's staan ook in het coalitieakkoord 2022-2026. In het coalitieakkoord is veel aandacht voor gezondheid en kansengelijkheid, waaronder bestaanszekerheid, samenredzaamheid, wijk aanpak, luchtkwaliteit, klimaatbestendigheid, mentale gezondheid, gezond gewicht, gezonde schoollunch, rookvrij, cultuur, sport, spelen en bewegen en kansrijke start. De nota gezondheid geeft invulling aan het initiatief raadsvoorstel 'ongelijk investeren voor gelijke kansen'. De nota is in vergelijking met de vorige beleidsperiode meer gericht op de groep met de grootste (risico's op) gezondheidsachterstanden en daarmee minder op 'alle Utrechters'. In de nota staat dat en hoe er geprioriteerd wordt. Drie voorbeelden: • We kiezen ervoor onze inzet te focussen op plekken waar kinderen komen en/of mensen met (een risico op) gezondheidsachterstanden, omdat zij kwetsbaarder zijn voor verleidingen. • Leefgewoonten: Om de meeste impact te maken op het verkleinen van gezondheidsverschillen leggen we de focus op roken, gezond eten en drinken en bewegen. Als we bij onze inzet keuzes moeten maken, dan leggen we de focus op kinderen met een (risico op) gezondheidsachterstand, zoals kinderen met overgewicht of obesitas. • De inzet op het thema gezonde leefgewoonten richt zich vooral op de Utrechtse jeugd. Maar ook voor ouderen is het van belang om gezond te leven. Niet roken, gezond eten en drinken en voldoende bewegen draagt bij aan het behoud van gezondheid. Er is een divers aanbod voor ouderen. Zij kunnen ondersteuning krijgen bij het stoppen met roken en bij sociale voorzieningen maken we waar mogelijk gezond eten en drinken meer de standaard.
1.2	<u>De ambitie, leidende principes en thema's vormen een samenhangend geheel en zijn gebaseerd op kennis (wetenschap en praktijk).</u> Om het meest effectief gezondheidsverschillen te verkleinen is de beleidsnota gericht op de belangrijkste (grond)oorzaken van gezondheidsverschillen en de grootste gezondheidsproblemen. De basis hiervoor ligt in adviezen van de WHO, cijfers van het RIVM en UGP en adviezen van diverse adviesorganen waaronder de RVS. Dit is toegelicht in de beleidsnota. De eerste twee leidende principes: 'ongelijk investeren voor gelijke kansen' en 'we zetten in op grondoorzaken' zijn/worden onderdeel van

	nieuwe beleidsnota's in het sociaal domein, zoals de beleidsnota Inclusie en diversiteit en de beleidsnota Wmo (die al aan de raad zijn voorgelegd). De leidende principes worden in de nota gezondheid concreet gemaakt en aangevuld voor het gezondheidsbeleid. De korte samenvatting van de leidende principes is: eerlijke kansen op gezondheid in al het beleid. Dit komt overeen met het internationale concept van 'Health in all policies'.
1.3	Er is draagvlak voor de ambitie, leidende principes en thema's De ambitie, leidende principes en thema's zijn samen met maatschappelijke partners opgesteld en getoetst. Daaruit bleek een breed draagvlak voor deze inhoudelijke en richtinggevende kaders voor integraal gemeentelijk beleid en uitvoeringsprogramma's die volgen. Bij het opstellen van de doelen en de indicatoren hebben wij ook de aanbevelingen van de rekenkamer uit het rapport 'het gaat niet goed' meegenomen. Dit is ook conform De Utrechtse Standaard (DUS). We meten met name op de effecten op groepsniveau. De impact van collectieve maatregelen op de individuele gezondheid van inwoners is niet altijd meetbaar.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	<u>Bij het behalen van de ambitie is mede afhankelijk van het wel of niet doorvoeren van veranderingen op landelijk niveau.</u> Naast het feit dat bij elk beleid geldt dat onvoorziene lokale-, nationale- en mondiale omstandigheden invloed kunnen hebben op de resultaten, geldt voor deze beleidsnota dat ook landelijke veranderingen nodig zijn om de ambitie te behalen. In de beleidsnota is een helder onderscheid gemaakt wat de gemeente kan doen (vanuit de verschillende rollen) en op welke punten op landelijk niveau veranderingen nodig zijn.
1.2	<u>De financiële positie van de gemeente Utrecht is onzeker</u> De gemeente Utrecht staat net als vele andere gemeentes voor forse financiële vraagstukken. De besluiten die hieruit volgen kunnen effect hebben op een deel van de activiteiten die we (ook) in het kader van deze nota willen uitvoeren. De ambitie en de gestelde doelen blijven dan echter staan. De ambities zijn gesteld voor het jaar 2040 en de doelen geven een beweging aan. Via de monitoring volgt de gemeente of deze beweging inderdaad gerealiseerd wordt en als daar aanleiding voor is en als dat mogelijk is, stuurt de gemeente bij op de uitvoering. In de financiële paragraaf is de inzet vanuit het programma Gezonde en Levendige Stad voor deze beleidsnota gespecificeerd. Deze inzet is gedekt vanuit structurele formatie en middelen uit het GALA-akkoord. De middelen hebben een label voor de besteding en de activiteit die we met deze middelen dekken zijn zodoende gewaarborgd.
Beslispunt	
2.	De nota 'Gezondheid voor iedereen, volksgezondheidsbeleid 2019-2023' in te trekken en in de Omgevingsvisie Utrecht te vervangen voor de beleidsnota 'Samen gezondheidsverschillen verkleinen – gezondheidsbeleid 2024-2027' en het overzicht 'Lijst met beleidsdocumenten van de Omgevingsvisie Utrecht' en de internetpagina https://omgevingsvisie.utrecht.nl/ hierop aan te passen.
Argumenten	
2.1	<u>Hiermee wordt de Omgevingsvisie Utrecht geactualiseerd</u> De Omgevingsvisie Utrecht bevat het overkoepelende integrale beleid over de fysieke leefomgeving en het stedelijk beleid over de diverse beleidsvelden. De beleidsnota is vanwege het thema 'gezonde leefomgeving' relevant voor de Omgevingsvisie.

Financiën

De inzet van de beleidsnota is onderdeel van verschillende gemeentelijke programma's. In de beleidsnota is aangegeven welke programma's (en bijbehorende doelstellingen) dat betreft. Voor het programma Levendige en gezonde stad, doelstelling Volksgezondheid is de inzet voor de beleidsnota nader toegelicht. Deze inzet is geborgd door de inzet van structurele formatie en externe middelen die voor bepaalde doelen moet worden ingezet.

Vervolg

Conform het kader sturen en verantwoorden (door de raad vastgestelde standaard) volgt de verantwoording over de voortgang op de doelen van de nota gezondheid in de beleidscyclus. Hiervoor wordt tweejaarlijks een voortgangsgesprek georganiseerd met daaraan ten grondslag een document waarin gerapporteerd wordt over de voortgang van de verschillende thema's. Gezien het integrale karakter van de nota zal deze verantwoording in de beleidscyclus ook integraal zijn, oftewel de verschillende relevante organisatieonderdelen dragen hier aan bij.

Participatie

De afgelopen jaren werkte de gemeente in het kader van (onder meer) gezondheidsbeleid nauw samen met partners in de stad en inwoners. Dit liep onder andere via het Gezondheidspact, via de cyclus van Wijk Data Wijk Doen (op wijkniveau) en via onze gesprekken voor de Wijkalliantie +. Met de partners in deze samenwerkingsverbanden werden ook de resultaten van de gezondheidsmonitors gedeeld.

Het Utrechts Gezondheidsprofiel (UGP) verschijnt eenmaal in de vier jaar. Na de presentatie van het UGP in het najaar van 2022 organiseerde de gemeente workshops op de volgende thema's: mentale gezondheid, veerkracht, kansrijke start, data- en kennis gestuurd werken, gezonde leefgewoonten en gezondheidsverschillen. Aan deze workshops namen verschillende partner- en inwonersorganisaties vanuit het sociaal-medische domein deel. Deze workshops vormden de eerste verkenning voor de nota gezondheid.

Specifiek voor deze beleidsnota vond er op zowel thema-niveau als over het geheel een participatieproces plaats. De thema's zijn bepaald op basis van kennis (nationale en lokale data en diverse onderzoeken). Per thema is gesproken met relevante partners.

- Bestaanszekerheid: werkgroep jongeren van de Armoedecoalitie en daarnaast gecombineerd met participatie rond de beleidsnota's 'Financiële bestaanszekerheid' en 'Werk- en reïntegratie'
- Sociale kracht: JoU, Dock e.a. wijkpartners
- Mentale gezondheid: JoU, Dock, U-Centraal, Buurtteam sociaal, Leger des heils, Indigo., Altrecht, praktijk ondersteuner huisarts, huisarts, Bonifatius College, MBO Utrecht, MBO Midden-Nederland, Hogeschool Utrecht, Universiteit Utrecht, SportUtrecht, NUOVA scholengroep en met partners IZA.
- Gezonde leefgewoonten: El Amal, Sterkz.org, Regiozorg.NU, JOGG en de voorzitter van de Armoedecoalitie.

Omdat er de afgelopen periode meerdere beleidsnota's in het sociaal domein zijn opgesteld, is gekozen voor één gezamenlijke bijeenkomst. We gingen in gesprek met ruim 100 deelnemers - inwoners, cliëntvertegenwoordigers/belangenbehartigers, bewonersinitiatieven, zorg- en welzijnspartners. Er werd input opgehaald voor de beleidsnota's: Jeugd, Wmo, Financiële bestaanszekerheid, Werk en re-integratie, Diversiteit en Inclusie en de Sociale Visie Utrecht 2040 en de nota van uitgangspunten voor een aantal voorzieningen in de sociale basis en de basiszorg.

Communicatie

Na vaststelling van de beleidsnota informeert de gemeente de belangenbehartigers en maatschappelijke partners in het sociaal domein. Dit zijn onze partners die ook input hebben gegeven op de nota. Zij worden tevens betrokken bij het opstellen en uitvoeren van de uitvoeringsprogramma's. Daarnaast wordt de nota gepubliceerd op de website van de gemeente Utrecht.

(Niet)Referendabel

De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is van toepassing.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming

- Beleidsnota gezondheid 'Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024-2027'

Bijlagen informatief

-